Årskrönika 1978

27/11 1977 – 25/11 1978

Den 26 november 1977 var vi samlade till sedvanligt, trevligt byagille hos åldermannen Botvid Kihlman (9:18) efter byastämma i kyrkan.

Det var för många ett angenämt avbrott i den pågående betskörden.

I Sydsvenska Dagbladet kunde man läsa den 24/12 under rubriken: Jordbergaskörden bäst sedan 1891.
”Betskörden på Söderslätt har slagit alla rekord i år! Sockerfabriken i Jordberga har tagit emot 424.000 ton betor mot 395.000 ton förra året. -Det här är det bästa betåret sedan fabriken startade 1891, säger disponent Bengt Lundberg. ----På Söderslätt har skördarna i genomsnitt gett 43 ton per hektar mot 39,5 ton förra året. Sockerhalten har ökat fr 17,1 % t 17,8%”

Byggnadsnämnden har under 1976 och 1977 genomfört en inventering av bebyggelsen i byarna på Söderslätt. Detta har resulterat i områdesplaner för bevarande av byarna och dessa presenterades för byborna vid informationsmöten under november.

Äspö presenteras med bl.a följande:
”Sitt namn lär Äspö ha fått från en nu försvunnen aspskog, varav rester skall ha funnits kvar ända in på 1800-talet. Byn härstammar åtminstone från medeltid och kyrkan med de vackra kalkmålningarna tillkom förmodligen redan under 1100-talet.”
Äspö var länge centrum för de omkringliggande byarna och på 1800-talet fanns förutom skola och ölkrog, en hel del olika hantverkare. År 1879 inträffade emellertid en brand som snabbt lade halva byn i ruiner. Från detta har byn aldrig repat sig. Flera fina gamla byggnader finns ännu kvar i byn och detta tillsammans med en myckenhet av lummig grönska gör byn till ett trevligt utflyktsmål. -----Prästgården, som nu ägs av Malmö Kyrkoförvaltning, byggdes 1855 då prosten och författaren Nils Lovén ”Nicolovius” verkade i Äspö.

En del gamla kartor över Äspö, varav den äldsta är från 1699, finns bevarade. Även om de flesta gårdarna nu är utflyttade och ersatta med gatehus, är byn sig i stort sett lik. Även vägarna är desamma som man använt sig av i århundraden.
-----Den enda form av serviceinrättning som finns i byn är en smedja."

Februari bjöd på snö och låga temperaturer. 18 februari hade Bulltofta -19 grader kl 6. Väderleksrapporterna uppgav att hela landet var snötäckt. Sydsvenska Dagbladet d 22/2 lämnade bevis på detta genom att publicera en bild av 4 skidåkande ungdomar framför skylten: "Smygehuk. Sveriges sydligaste udde."

Allan Schulman skrev i sitt kåseri (Sds) den 9 mars bl. a:
"När jag skrev utkastet still detta kåseri för någon tid sedan började jag stolt med att konstatera att vintern har kommit till Smyge. Så fortsatte jag lätt lyrisk med att tala om fantasifulla istappar på badbryggan, vågor som nästan oljiga av kölden rullande upp mot långhögarna på stranden. – Och framför allt skrev jag om den otroliga skidturen en vacker söndag på strandbädden med snövidder på ena sidan och kluckande vågor på den andra. Om stormen med den fykande snön över Söderslätts småvägar. Och om månklara nätter med snökristaller. – Men knappt hade jag präntat ned dessa vintriga tankar förrän det är dags för nästa årstid. Våren kom med snödroppar vid söderväggen och doften av vår i luften som milda sydliga vindar för in från havet."

I samma Sydsvenska den 9 mars kunde man läsa under rubriken:
Ett säkert vårtecken. "Tidig påsk betyder tidig vår. Det är ett talesätt på Söderslätt som ser ut att hålla streck i år. I alla fall har vårsådden börjat på sina håll. Först var lantmästare Mats Alvén på sin arrendegård i Lilla Beddinge som på onsdagen (8 mars) sådde 20 tunnland Alvakorn. Det var premiär en vecka tidigare än i fjol. Allt medan snön från det senaste ovädret ligger kvar på sina håll."

I mars inträffade en världshisorisk händelse: Fantomen eller Dragos gifter sig med Diana Palmér efter rekordlång - mer än 40årig tror jag – förlovning. Nu firar dom sin smekmånad i Eden.

En annan seriefigur, Musse Pigg, firar i år 50 år.

I början av mars, den 4, slog den första lärkan sina drillar i den disiga luften. Koltrasten lär även ha börjat sjunga sin parningssång. Vipan kom redan den 11 mars – några dagar tidigare än vanligt.

Den 10 mars hade Lasse Holmqvist i sitt TV-program ”Sicken Vicka” besök av bl.a lantbrukarhustrur från Klagstorp och Tygelsjö. Han berättade att dessa var dubbelarbetande utan rimlig timpenning, pension etc. I Örebro vid LRF-stämman hade nästan motionerats om månggifte av Rosmarie Andersson – lantbrukarhustru och medarbetare i tidiningen Land – för att lösa problemen.
Hon hänvisade till Kenya, där bönderna som regel har 4 hustrur.

Men vädret slog om och mars blev som helhet en kall månad. Vårdagjämningen den 21 mars passerades utan vårtecken – frisk ostlig vind och snöfall.
Dom som klagade över den sena våren fick reda på att för bara 2 år sedan - 1976 – var det lika kallt på vårdagjämningen, medeltemperaturen för dygnet -3,5 grader i Malmö och mellan den 4 och 26 mars var medeltemperaturen -0,8 grader mot normala +1,4 grader

Vårbruket blev något senare än vanligt, men klarades av till omkring 10 april med undantag för betorna som kom i jorden på normal tid omkring den 20 april.

Den 8 april hälsade jag på hos Ingrid Bråhammar och granskade förslaget till planerat Konferenshotell, vars tomt bl.a gränsar till vårt samfällda område Äspö 26:1.
Så vitt jag kunde bedöma är förslaget positivt för bygden och det fanns ingen anledning till anmärkning från vår sida.

Vår nye energiske Kyrkoherde Nils-Åke Olandersson, som började i Källstorps Pastorat den 1 februari, installerades i sitt ämbete av biskop Olle Nivenius den 23 april.

Aprilvädret var torrt. Vi fick endast 16 mm nederbörd.

Maj blev likaledes torr, endast 15 mm regn, blåsig och kall.
Den 10:e kunde man läsa i tidningen att
”Jorden blåser bort”.
”Efter 9 dygns ihärdigt blåsande mojnade vinden över Skåne på tisdagen. Då gick telefonerna varma hos Skånska Lantmännens Lokalförening dit bönderna ringde för att beställa nytt utsäde för omsådd”
Söderslätts tunga jordar klarade sej som vanligt bra. De lätta jordarna neråt sjön kunde inte hålla sig helt på plats i den hårda blåsten. Omsådd behövdes dock inte.

Svalan kom den 5 maj och den 9 maj hördes årets första näktergal sjunga i Sune B:s trädgård. Göken kom till byn den 29 maj.

I april gjorde Sune B och jag ett par turer till Landsarkivet i Lund för att ordna med den kopia av enskifteskartan, som landsarkivet gjort åt oss utan kostnad. (se 1977 års stämmoprotokoll §14) Det hade inte varit möjligt att fotostatkopiera den gamla kartan utan man hade ritat av den på papper. För att den skulle bevaras bättre fäste man upp den på väv, som vi fick betala till självkostnadspris.

Nils-Åke Espert, Sune B Larsson och jag fick vid förra årets stämma i uppdrag att ordna något ”knytkalas eller dylikt för byamännens och deras familjers trevnad”.
En byträff ordnades lördagen den 10 juni i Äspögårdens park efter eom n kort samling i kyrkan. Trots några regnskurar kunde programmet genomföras. Matsäcken förtärdes medan vi underhölls av en sånggrupp från Höllviken, som bl.a sjöng Bellmansånger. Roliga tävlingar svarade Nils-Åke och Barbro Espert för och de glada lekarna anfördes av vår nye kyrkoherde Nils-Åke Olandersson.

Vädret fortsatte att överraska. Bortsett en värmebölja i början av juni, var månaden kall och med 46 mm regn.

Juli blev inte bättre. 53 mm regn störde semesterfirarna men var antagligen bra för sockerbetorna. Kar de Mumma skrev den 21 juli i Svenska Dagbladet: ”Förr hette det att sommaren var på en torsdag, nu är den för 2 år sedan”

I augusti uppmanande Skånemejerier sina medlemmar att skaffa fler kor för att öka mjölkproduktionen. För att underlätta detta erbjöds lantbrukarna att få hyra korna. Denna ko-leasing hade prövats under ett par år. Jag tror inte någon i Espö nappat på detta erbjudande.

Skörden artade sig att bli rekordartad men skördevädret i slutet av månaden blev inte det bästa. 58 mm regn sammanlagt under augusti. Dom som inte varit snabba nog, har fått sämre kvalité med hög vattenhalt. Spannmålspriserna steg med 60 kr per ton.

Regnet fortsatte i september och dom som inte fått in sin säd började få en besvärlig situation.
Sydsvenskan hade den 14 september rubriken:
”Stora förluster för bönderna. Brödsådden förstörd av regnmassorna”
Som vanligt gällde detta inte förhållandena söder om Landsvägen.
Men däremot lär kvalitén på åkerbönorna blivit dålig och skördespillet stort.
Regnet fortsatte, det blev hela 126mm för hela månaden.
Den 29 september var det dags för nästa larmartiklar i tidningarna.
Nu gällde det höstsådden och rubrikerna i Sydsvenskan lydde:
”Nästa års skörd i fara! Bönderna måste så nu!”
Självfallet gällde inte heller detta Espölantbrukarna.

Lantbrukarnas arbetshygieniska situation har diskuterats. Halmbränningen var på tapeten i slutet av augusti. Röken innehåller visserligen cancerframkallande ämnen, men forskarna ansåg ändå

den i stort sett oskyldig, då bränningen sker under så pass kort tid av året.

Det är värre med hörselskador, skadade ryggar och riskerna från damm, ogräs- och insektsbekämpningsmedel. Större undersökningar planeras.
Energifrågorna är ett annat aktuellt debattämne.
Den 27 augusti förekom en stor tidningsrubrik: ”Jättesolfångare torkar höskörden på skånegård”. Det är hos Arne Lynge på Ekeröds Säteri nära Sjöbo, som ”Institutionen för lantbrukets byggnadsteknik” - professor Rolf Henriksson och medarbetare – bedriver solfångarförsök i stor skala.

En annan rubrik: ”Skåne får vindmölla men bönderna säger nej.”
Ut med vindmöllorna i havet, jag vill helst inte se dom, sade Hans Odell från LRF:s lokalavdelning vid ett informationsmöte på Pärlan i Beddinge i september.

Oktober bjöd på 55 mm regn och betskörden försvårades till en början av leriga åkrar.

Två församlingsbor har avlidit under året.
Kyrkovaktmästare Gunnar Larsson (Espö nr 12:29)
f. 12/1 1913 – d. 30/11 1977. Vi träffade honom 5 dagar före dödsfallet vid förra byastämman.
Lokförare Åke Andersson (Espö nr 21)
f. 5/1 1921 - d. 19/1 1978. Han omkom vid trädfällning på sin tomt.

Flera hus har bytt ägare under året.
Fru Elisabeth Ursula Lindholm har sålt (14:5) till Bo Sturén.
Per Johansson har sålt (14:12) t. Ivan och György Marko Varga samt Edit Anna Kindborg.
Sune B. Larsson har sålt sin villa (9:6) till Karin Clausen och köpt sin avstyckade gård (7:4).
Edvin Hallbergs hus (9:15) har sålts till Birgit Ulrika Möllergren.
Gunnar Larssons hus (12:29) har sålts till Bengt Persson.

Skräddare Perssons hus (6:7) har sålts till
Tommy och Monica Bengtsson.

Gamla Sverige har det besvärligt just nu med arbetslöshet och med stora basnäringar som sviktar. Tillsammans med våra internationellt sett rekordhöga skatter och avgifter verkar det ovanligt tilltrasslat. Det är inte utan att man instämmer med en av Kar de Mummas gubbar som säger: ”Framtiden är inte vad den har varit!”
Men så läser man framtidsvyer om fabriker i rymden som hämtar sina råmaterial från månen, solkraftverk i satellitbana, som löser även jordens alla energiproblem och om rymdkolonier som rymmer 10.000-tals människor.
Så småningom blir jorden själv ett reservat, ett ompysslat ställe för bevarande av djurarter och vacker natur, medan all tung industri svävar i tom rymd – och de flesta människor bor i självförsörjande rymdsamhällen.

Dessa amerikanska tankar som just nu är aktuella på grund av en utställning på Tekniska Muséet i Stockholm, kan kanske göra oss tillfälligt upprymda,
Men det är nog knappast så vi vill ha framtiden.

Jag kommer att tänka på följande lilla dikt, som jag tror att Fröding har skrivit.

”Runt den stora solen
går den lilla jorden
darrande och skygg.
På den lilla jorden
spankulerar Jonsson
trallande och trygg.”

Espö den 25/11 1978, Gunnar Åberg

Avskrivet i november 2023 av Christel P Olsson, (åldermannamora 2023)